

STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG

Swalmerstraat 52 - Postbus 470 - 6040 AL Roermond - Tel. 0475-386888

NIEUWSBRIEF NR. 13

JULI 1998

GELOVEN IN MONUMENTEN

Waar dat geloof ontbreekt, zijn ongetwijfeld de dagen van menig historisch gebouw geteld. Kostbare sporen naar het verleden zouden voorgoed worden uitgewist. En hoe kunnen wij bouwen aan de toekomst, als wij geen weet hebben van onze oorsprong? Of, zoals een bekend Nederlands gezegde luidt: In het verleden ligt het heden, in het nu wat komen zal.

Dat moet Paus Pius II beseft hebben toen hij in 1462 als eerste in de geschiedenis een monumentenwet uitvaardigde. Een opmerkelijke wet, omdat deze de sloop verbood van antieke monumenten te Rome. Het pleit voor het historisch besef van de paus dat hij zo het belang benadrukte van relictten uit een niet-christelijke cultuur.

In ons land begint het verhaal over geloven in monumenten bij Victor de Stuers. In 1873 verscheen in het tijdschrift *De Gids* zijn beroemde bijdrage 'Holland op zijn smalst'. Maar pas op 9 augustus 1961 werd de zorg voor monumenten per wet geregeld.

In Frankrijk ontstond het idee van een jaarlijkse Monumentendag. In 1983 werd belangstellenden de gelegenheid geboden nader kennis te maken met het historisch erfgoed. Het initiatief sloeg aan, vond al vlug ook over de grens navolging om tenslotte uit te monden in de European Heritage Days.

In Nederland werd de Stichting Open Monumentendag opgericht, een samenwerkingsverband van organisaties uit de monumentenzorg en het toerisme. In meer dan 400 gemeenten wordt jaarlijks overlegd met de eigenaren, die hun monumentaal bezit willen openstellen voor het publiek.

Ook in Limburg is telkens weer een heel scala aan activiteiten ontplooid. Toch had men tegelijk oog voor de schaduwzijden. De belangstelling voor onze monumenten mochten toch niet beperkt blijven tot die ene dag. Het Monumentenhuis Limburg, dat begin dit jaar officieel werd geopend, kwam daarom met een nieuw plan van aanpak.

Het jaar door zullen voortaan meerdere Open Monumentendagen worden georganiseerd rond een centraal thema. Dit keer staan alle

activiteiten in het teken van 'Geloven in monumenten'. Die woorden hebben nu een wat andere betekenis.

Ze benadrukken dat veel monumenten in onze provincie een duidelijke binding hebben met de verschillende geloofstradities. Naast de katholieke en reformatorische kerkgebouwen behoren daartoe de joodse synagogen.

Naast enkele monumentale kloostercomplexen, die nog behouden bleven, zijn er de talloze monumentjes van vroomheid als onze veldkapellen en wegkruisen.

Het leven in en rond veel van deze grote en kleinere monumenten gaf aanleiding tot het ontstaan van amateurkunst en volkscultuur. Kerkkoren en zangverenigingen werden opgericht. Er ontstonden harmonie- en fanfaregezelschappen, tamboerkorpsen en schutterijen.

Al deze organisaties wordt daarom gevraagd een eigen bijdrage te leveren aan de komende Limburgse Open Monumentendagen.

Onderstestraat Houthem

Elke twee maanden zal, telkens in een andere regio, in overleg met hen een zondag worden uitgekozen waarop monumenten daar de extra aandacht krijgen, die ze verdienen. De indeling van de provincie in vijf regio's wijkt af van het systeem, dat door onze Stichting al sinds 1 januari 1997 wordt gehanteerd.

Het onderstaande overzicht geeft de regio-indeling van het Monumentenhuis, en de maanden waarin bepaalde activiteiten rond de monumenten worden opgezet. Voor de duidelijkheid zijn er de desbetreffende nummers van onze adreslijst aan toegevoegd.

1998

Regio Midden-Limburg: september/oktober.

Nrs. 16 (Swalmen), 21, 23 (Baexem, Grathem), 24-34.

Regio Mergeldland: november/december.

Nrs. 49-60, 62.

1999

Regio Maasvallei: februari/maart.

Nrs. 01-08, 14, 16 (Belfeld, Beesel).

Regio Mijnstreek: april/mei.

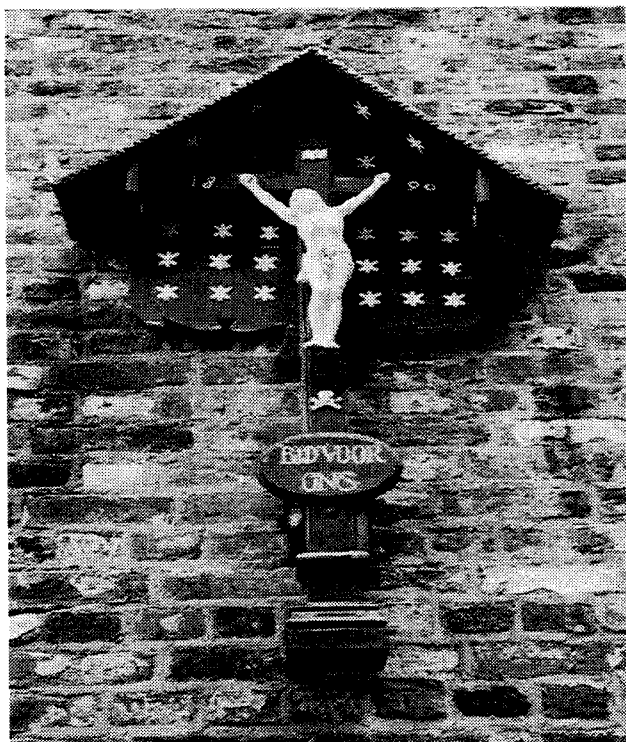
Nrs. 35-48, 61.

Regio Limburgs Peelgebied: juni/juli.

Nrs. 09-13, 15, 17-20, 23 (Heythuysen).

Het Monumentenhuis Limburg wil ook graag samenwerken met ieder, die betrokken is bij de zorg voor onze monumentjes van vroomheid.

De adressen van de plaatselijke en regionale groepen zijn daar bekend. Ruim van tevoren komt een uitnodiging om deel te nemen aan de bijeenkomst waarop het definitieve programma voor de regio wordt vastgesteld. Met het oog

Leemstraat Mheer

daarop kan het goed zijn om al eens te bekijken welke vorm de eigen bijdrage zou kunnen krijgen. Zo kan men wegkruisen en veldkapellen opnemen in een speciale monumentenroute voor die dag. Werd net een restauratie afgerond, een wegkruis opgericht of herplaatst, dan kan de plechtigheid daarbij onderdeel zijn van het dagprogramma.

Meer informatie wordt graag gegeven door:

De heer Fr. Geurts

Monumentenhuis Limburg

Postbus 131

6040 AC Roermond

Telefoon: 0475-357802.

Onze Stichting staat sympathiek tegenover de nieuwe opzet, omdat ook wij geloven in monumenten.

Dr.G.C.M. Egellie, scj, voorzitter.

ADRESWIJZIGINGEN:

Wij verzoeken U om onderstaande adreswijzigingen aan te brengen in de Extra Nieuwsbrief d.d. 01-01-1997.

43 SPAUBEEK

wijzigen:

IVN-SpauBeek

Mergelakker 1, 6176 JA Spaubeeek

16A BELFELD-BEESEL-SWALMDAL

toevoegen:

Heer J. Thijsen

Wittebergstraat 2, 5954 AK Beesel

29 THORN

wijzigen: (oude naam en adres vervalt)

Stichting kruisen en kapellen Thorn

Bogenstraat 6, 6017 AV Thorn

21 HAELEN

wijzigen:

Studiegroep Leudal e.o.

St. Elisabethshof

Roggelseweg 58, 6081 NP Haelen

48 VOERENDAAL

toevoegen:

Heer C. Willems

Kerkstraat 47, 6367 JB Ubachsberg

35 SITTARD

wijzigen:

Werkgroep kruisen en kapellen Sittard van de Stichting Historie Sittard

Lahrstraat 95, 6137 LG

KAPEL TE CATSOP

De sage van Winandus van Elsloo

Jos Habets verhaalt hoe de vrome Winandus van Elsloo op zekere dag als pelgrim naar het Heilige Land trok met een aantal metgezellen.

Na het bezoek aan de heilige plaatsen wilden zijn metgezellen op Paasdag de thuisreis aanvaarden. Winandus echter vond de dag te hoog om te reizen en vertrok pas de volgende dag.

Tijdens zijn reis werd hij ingehaald door een voorname ogend ruiter, die hem aanbood plaats te nemen op zijn paard en zodoende zijn afgereisde metgezellen snel in te halen.

Dezelfde dag nog geraakten ze al te Elsloo, waar hij zijn wonderbaarlijk verhaal deed. Zijn burens geloofden hem niet en zeiden "deze grijsaard raaskalt".

Onder ingeving van de hemel voorspelde Winandus toen een drietal zaken, die rond zijn dood en begrafenis zouden voorvallen.

Die voorspellingen waren:

1. De begeleiders van de priester die hem de HH. Sacramenten zou toedienen zouden op hun thuisreis een engel ontmoeten die naar Elsloo trok om hem te overluiden.
2. Na het luiden van de klok zou de klepel in de Oriëntshof, een weiland naast de kerk, vallen.
3. Zijn graf zou terstond rozen dragen.

Alle voorspellingen kwamen uit.

Onderwijl zijn metgezellen op thuisreis waren van het Heilig Land, ondernam Winandus nog een bedevaart naar Santiago de Compostella.

Hij keerde ook van deze reis terug nog voor zijn metgezellen uit het Heilige Land.

Bron: H. Welters, Limburgsche legenden, sagen, sprookjes en volksverhalen, Venloo 1875.

Deze 12e eeuwse sage heeft ook te maken met de kapel te Catsop, die in 1848 opnieuw werd opgebouwd én betaald door burgemeester H. van Hees. De kapel werd opgetrokken met resten bouw materiaal van de St. Augustinuskerk te Elsloo. De kapel is steeds eigendom geweest van de buurtvereniging Catsop en onderhouden met eigen middelen. De onderhoudskosten werden echter steeds groter en in 1980 was de kapel bouwkundig in zeer slechte staat.

Er moest snel worden ingegrepen; in 1982 werd een werkgroep samengesteld bestaande uit vijf personen. Het totale kostenplaatje ad f 90.000,- bleek niet realiseerbaar. Men besloot alleen het dak te herstellen voor een bedrag van f 40.000,-. Hierdoor werd de gewelfschildering, voorstellende de sage van Winandus, tegen verder verval beschermd. Fase I werd met hulp van de buurtvereniging, RABObank, Monumentenzorg en Provincie in 1984 feestelijk afgesloten.

Het gewelfgedeelte en de schilderingen van Ritzen waren echter nog in slechte staat.

Toen ik in 1994 in de VUT ging vond ik de tijd gekomen om met fase II te beginnen; in 1996 heb ik een werkgroep gevormd en met succes de gemeente Stein benaderd. Architect Palmes werd erbij betrokken. Het kostenplaatje was thans f 83.000,-. Het bouwkundig gedeelte werd gestart in september 1997 en de restauratie van het schilderwerk door de dames van Alphen-Segers en Prevoo-Hennen in oktober. In mei werd gestart met het schilderwerk van de wanden.

De kapel, die inmiddels eigendom is van de gemeente Stein en op de monumentenlijst is geplaatst, komt in juni a.s. gereed. Zij bestaat op 19 juli 1998 150 jaar. De voorbereidingen voor de feestelijke opening zijn in de buurt in volle gang. De bisschop van Roermond, Mgr. Frans Wiertz zal hierbij aanwezig zijn.

Paul Derhaag, Elsloo.

MEDEDELINGEN:

- * De Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum stuurde ons de complete inventarisatie van de 22 kruisen en kapellen in de gemeente Grubbenvorst.
Hierin wordt tevens het voorstel gedaan om alle kruisen en kapellen op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.
- * De heer J. Jacobs inventariseerde voor de Heemkundevereniging Obbicht alle kruisen en kapellen in de gemeente Born. Wij ontvingen een kopie van deze inventarisatie.
- * Van de werkgroep kruisen, kapellen en putbeelden van de Stichting RURA te Roermond, ontvingen wij het (eerste) jaarverslag 1997 en de plannen voor 1998.
- * Ook van IVN-Spaubeek ontvingen wij het jaarverslag 1997 alsmede een beschrijving van de "De twee Kruuskes".
- * Op 10 november 1997 werd te Roermond in de aula van de Fontys Hogeschool (PABO) de regionale bijeenkomst Midden-Limburg gehouden voor de betreffende werkgroepen. Binnenkort komt de regio zuid aan de beurt op een nader te bepalen dag en plaats.
- * Wij ontvingen het jaarverslag 1997 van de Stichting tot behoud en beheer van veldkapellen en wegkruisen Arcen en Velden.
- * Ook de Stichting kruisen en kapellen in de gemeente Venray stuurde ons haar jaarverslag 1997 toe.
- * Te Noorbeek werd op initiatief van Servé Gubbels een nieuw wegkruis geplaatst nabij de grens met België. Opschrift: "Es ick Dich 'ns zeuk, vin ich Dich an gen beuk".
- * IVN-Eys stuurde ons haar jaarverslag 1997 van de werkgroep kruisen en kapellen.
Wij vragen ook de andere werkgroepen en stichtingen ons hun jaarverslagen toe te sturen en dus het voorbeeld te volgen van de boven genoemde werkgroepen en stichtingen.
Wij danken voor de trouwe toezending.
- * Te St. Joost werd op 11 april 1998 het vernieuwde kruis Heerdstraat-Hingenderstraat ingezegend.

Samenstelling Bestuur Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg.

Dr. G.C.M. Egelie	sc	
	voorzitter	Heel
H.J.Knoors		
	secretaris	Roermond
ing.J.L.M.Ramakers		
	penningmeester	St. Odilienberg
T.H.G. Custers		
	adviseur	Bunde
J.W. Holthuis		
	lid	Horst
ing. J.A.L. Meuwissen		
	lid	Echt
ir. K.J.C. Merks		
	lid	Maastricht
drs. J.P.H.M. Rouwet		
	lid	Sittard
R.Th.C.Sijmons		
	lid	Venlo-Blerick
K.Swinkels		
	lid	Venray
H. van Vloten		
	lid	Maastricht

Kantoor stichting:

Swalmerstraat 52, Postbus 470
6040 AL Roermond, tel.: 0475-386781
maandag van 09.00 uur tot 17.00 uur.
Bezoek archief volgens afspraak.

Kempestraat Noorbeek